

Klimarådet (2024)s statusrapport giver en relevant og vigtig status på, hvorvidt Danmark ser ud til at nå de opstillede nationale og europæisk fastsatte klimamål. En vigtig pointe i rapporten er, at landbrugets udledninger hurtigt bør omfattes en CO₂e-afgift samt at udledninger fra sektoren på sigt bør omfattes af EU kvotehandelssystem.

Rapporten peger på, at der er risiko for, at Danmark ikke når sine reduktionsforpligtelser i EU frem mod 2030, hvoraf byrdefordelingskravet er mest påtrængende. Revisionen af udledningerne fra lavbundsgrunde ser imidlertid ud til at lette målopfyldelsen betydeligt.

Jeg savner en klar systematisk måde at fremstille og dokumentere Rådets anbefalinger på, især hvis tanken er, at de skal være anvendelige til at træffe politiske beslutninger på baggrund af. Det bør ikke alene fremgå, hvordan de bidrager til de enkelte mål og krav, men også de samfundsøkonomiske omkostninger, skyggeprisen for bidraget til målopfyldelsen og deres indbyrdes samspil. Den nuværende fremstilling virker til tider påklippet og politiserende.

Det forekommer besynderligt, at Rådet ensidigt argumenterer for at skærpe og supplere eksisterende mål og krav – f.eks. indføre et forbrugsbaseret mål og forskellige produktafgifter – men ikke har en kritisk diskussion af ulemper ved de eksisterende. Det ensidigt skærpente fokus gælder f.eks. betragtningerne om at overopfylde eksisterende mål, herunder det ellers indikative 2025-mål, uden at inddrage omkostningerne ved det.

Der er en række af Rådets anbefalinger, som i denne forbindelse bør nævnes.

Rådet anbefaler således at udvide klimaloven med et "pejlemærke" for det forbrugsbaserede klimaaftryk. Mest konkret anbefales afgifter på, i første omgang, klimabelastende fødevarer. Sådanne afgifter har analyser fra CEPOS og senest Svarer-gruppen afvist. Det skyldes for det første, at en forbrugsafgift kun i ringe grad vil bidrage til at nå de i forvejen fastsatte klimamål og -krav og derfor vil indebære meget høje skyggepriser. Både de internationale, europæiske og nationale klimamål baserer sig på drivhusgasreduktioner i den nationale produktion. Derfor bryder et forbrugsbaseret mål også med det internationale aftalesystem. Derudover kan forbrugsafgifter hverken praktisk eller EU-retligt baseres på faktiske udledninger, men vil skulle udformes som produktafgifter baseret på gennemsnitlige udledninger fra alle producenter og lande. De vil ramme de faktiske udledninger meget upræcist og alene skabe incitament til at begrænse udledningerne gennem lavere produktion og ikke gennem højere klimateffektivitet. Endelig vil sådanne afgifter medføre betydelige administrative problemer (Ekspertgruppen for en grøn skattereform, 2024; Brøns-Petersen og Andersen, 2023). Rådet fortjener dog anerkendelse for at erkende en række af disse problemer, hvilket gør anbefalingen om forbrugsmål og -afgifter desto mere forundrende.

Rådet anbefaler et "pejlemærke" for klimaaftrykket af offentlige indkøb. Det bryder med princippet om omkostningseffektivitet ved at skabe uens skyggepriser, skaber dobbeltregulering og øger også det offentlige omkostningsniveau. Klimaomkostningerne ved offentligt forbrug er allerede afspejlet i prisen.

Rådet anbefaler, at Danmark ikke udnytter muligheden for at opfylde byrdefordelingsaftalen ved at udnytte adgangen til at handle reduktionsforpligtelser internt i EU. Det sker med henvisning til en forventet høj pris. Forventningen er ikke velunderbygget, bl.a. set i lyset af at Danmark ligger i front med hensyn til reduktionskrav og samtidig har en meget stor landbrugssektor. Det kan undre, at Rådet ikke i stedet gør sin anbefaling betinget af, om prisen rent faktisk viser sig at blive så høj, som forventet. Hvis det endelig bliver tilfældet, at andre lande vil få højere marginale reduktionsomkostninger end Danmark, burde det ikke blot tale for, at Danmark undlader at købe, men tværtimod tilbyder at sælge reduktioner.

Rådet peger på, at en mulighed for at opfylde sit byrdefordelingskrav er gennem kvoteannullering på op til yderligere 4 mio. ton CO₂e (af i alt 8 mio. ton). Det fremgår, at med en nuværende kvotepris på ca. 600 kr., vil en sådan annullering koste omkring 2,4 mia. kr. Rådet peger på, at sådan en annullering kan ses som en forsikring. Jeg anbefaler, at Danmark annullerer alle tilgængelige kvoter, medmindre der findes marginale reduktioner med en lavere pris. Kvoteannulleringer er et omkostningseffektivt instrument, der yderligere har den fordel at minimere lækage, og det bør derfor ikke underordnes dyrere instrumenter. Forsikringstankegangen er dog at foretrække fremfor helt at afstå fra at udnytte adgangen til kvoteannullering.

Rådets anbefaling af en "konkret strategi for at styrke danskernes accept af og opbakning til arbejdet med at løse klimaudfordringen" er vanskeligt forenelig med det liberale demokratis grundprincip om, at det politiske system bør reflektere og ikke forme borgernes holdninger.

Endelig har Rådet ret i, at EU's klimapolitik i høj grad sætter rammen for dansk klimapolitik og vil gøre det yderligere, hvis Kommissionens forslag om et 90 pct.-mål i 2040 gennemføres, og kvotesystemet udvides til at omfatte stort set alle udledninger. Derfor må det undre, at Rådet ikke anbefaler at afvikle overflødige og modstridende danske mål, herunder at der ikke indføres et dansk mål i klimaloven efter 2030. En sådan anbefaling vil flugte med den seneste miljøøkonomiske rapport fra De Økonomiske Råds formandskab (2023), der peger på, at "Danmarks muligheder for at føre en selvstændig klimapolitik, der leder til reelle reduktioner af drivhusgasudledninger, reduceres efter 2030".

Referencer

- Brøns-Petersen, Otto, og Line Andersen. 2023. "Forbrugsafgift på oksekød og mejeri løser ikke klimaproblemerne i landbruget". CEPOS. <https://cepos.dk/artikler/forbrugsafgift-paa-oksekoed-og-mejeri-loeser-ikke-klimaproblemerne-i-landbruget/>.
- De Økonomiske Råds formandskab. 2023. "Økonomi og Miljø 2023". https://dors.dk/files/media/WEB%201053528_M23%20Endelig%20rapport.pdf.
- Ekspertgruppen for en grøn skattereform. 2024. "Grøn skattereform - endelig afrapportering". Skatteministeriet: Skatteministeriet | skm.dk. <https://skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/groen-skattereform-endelig-afrapportering>.
- Klimarådet. 2024. "Statusrapport 2024". <https://klimaraadet.dk/da/rapport/statusrapport-2024>.